

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
Факультет «Управління залізничним транспортом»
Кафедра «Екологія та безпека життєдіяльності»**

О.Л. Сорочинська, Л.М. Соловйова, М.В. Савчук

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до виконання
кваліфікаційної роботи
на здобуття першого (бакалаврського) рівня освіти**

**для студентів спеціальності 101 «Екологія»
галузі знань 10 «Природничі науки»
ОПШ «Екологія транспортної інфраструктури»**

Київ 2022

УДК: 378.147:712.4

Сорочинська О.Л., Соловйова Л.М., Савчук М.В.

Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи на здобуття першого (бакалаврського) рівня освіти для студентів спеціальності 101 «Екологія» (ОПП «Екологія транспортної інфраструктури») галузі знань 10 «Природничі науки» - К.: ДУІТ, 2022. – 24 с.

Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи на здобуття першого (бакалаврського) рівня освіти підготовлені відповідно до освітньо-професійної програми «Екологія транспортної інфраструктури» та навчального плану спеціальності 101 «Екологія».

Призначені для студентів галузі знань 10 «Природничі науки» спеціальності 101 «Екологія» освітньо-професійної програми «Екологія транспортної інфраструктури» усіх форм навчання.

Методичні вказівки розглянуті та затверджені на засіданні кафедри «Екологія та безпека життєдіяльності» (протокол № 4 від 21 листопада 2022 року) та на засіданні науково-методичної комісії факультету «Управління залізничним транспортом» (протокол № 4 від 28 листопада 2022 року).

Укладач: **Сорочинська О.Л.** к.і.н., доцент, доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності
 Соловйова Л.М. к.і.н., доцент, доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності
 Савчук М.В. к.с.г.н., старший викладач кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Рецензенти: **Пилипчук О.Я.** д.б.н., професор, завідувач кафедри екологія та безпека життєдіяльності Державного університету інфраструктури і технологій
 Крилюк В.М. Заступник директора з питань екологічної безпеки Департаменту безпеки руху, охорони праці та екологічної безпеки АТ «Укрзалізниця»

ЗМІСТ

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
2 ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	8
3 СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	9
4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	13
4.1 Вимоги до оформлення пояснювальної записки	13
4.2 Вимоги до оформлення ілюстративного матеріалу	17
5 ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	17
6 ЗАХИСТ І ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	19
Додаток А	
Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи.....	21
Додаток Б	
Приклади оформлення описів у переліку посилань	22

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-професійної програми.

Завершальним етапом підготовки першого (бакалаврського) рівня спеціальності 101 «Екологія» галузі знань 10 «Природничі науки» ОПШ «Екологія транспортної інфраструктури» є виконання кваліфікаційної роботи. Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється у формі її публічного захисту.

Мета кваліфікаційної роботи – виявити здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Вимоги до кваліфікаційної роботи відповідно Стандарту вищої освіти зі спеціальності 101 «Екологія» галузі знань 10 «Природничі науки» першого (бакалаврського) рівня.

Кваліфікаційна робота передбачає **розв'язання** складної спеціалізованої задачі та/або практичної проблеми у сфері екології, охорони довкілля, збалансованого природокористування і сталого розвитку, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, потребує застосування теоретичних положень і методів наук про довкілля.

Кваліфікаційна робота має бути перевірена на плагіат.

Кваліфікаційна робота має бути розміщена на сайті вищого навчального закладу або його структурного підрозділу.

В процесі виконання кваліфікаційної роботи узагальнюються та закріплюються теоретичні знання і практичні навички студентів, накопичується досвід самостійного вирішення екологічних задач, уміння використовувати в роботі сучасні досягнення науки і техніки.

Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня (кваліфікаційна робота КР) є самостійним дослідженням студента, що синтезує результати теоретичної та практичної підготовки у рамках освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня освіти «Бакалавр» за спеціальністю 101 «Екологія». Вона є формою контролю набутих студентом у процесі навчання інтегрованих загальних та фахових компетентностей, а також знань, умінь та навичок, які необхідні для виконання професійних обов'язків, передбачених освітньо-кваліфікаційними характеристиками.

Завдання кваліфікаційної роботи:

– систематизація і поглиблення теоретичних знань у контексті вирішення практичних завдань в галузі екології транспортної інфраструктури;

- формулювання конкретної прикладної проблеми, що не знайшла достатнього висвітлення у науковій літературі та не вирішена на практиці;
- самостійне обґрунтування шляхів і засобів вирішення зазначеної проблеми;
- встановлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків між явищами та процесами, які є суттєвими для вирішення конкретного практичного завдання;
- оволодіння сучасними методами досліджень і комп'ютерної техніки;
- формування власної точки зору з актуальних проблем функціонування і розвитку екології та екологічних процесів;
- розробка рекомендацій, пропозицій і висновків за результатами проведеного дослідження.

Під час виконання КР необхідно враховувати новітні досягнення науки, техніки, а також соціальні потреби суспільства. У кожній КР повинні бути поставлені й вирішені задачі, пов'язані з актуальними тенденціями розвитку екології та охорони навколишнього середовища в галузі транспортної інфраструктури.

В рамках виконання кваліфікаційної роботи у студентів мають виявлятися загальні та спеціальні (фахові) компетентності.

Загальні компетентності:

- **ЗК01.** Знання та критичне розуміння предметної області та професійної діяльності.
- **ЗК02.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- **ЗК03.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- **ЗК04.** Здатність до професійного спілкування державною та іноземною мовами.
- **ЗК05.** Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення інформації та власного досвіду.
- **ЗК06.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- **ЗК07.** Здатність до участі у проведенні досліджень на відповідному рівні.
- **ЗК08.** Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії.
- **ЗК09.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- **ФК1.** Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
- **ФК2.** Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.
- **ФК3.** Здатність до розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.
- **ФК4.** Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.

- **ФК5.** Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.
- **ФК6.** Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.
- **ФК7.** Здатність проводити моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища.
- **ФК8.** Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.
- **ФК9.** Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.
- **ФК10.** Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.
- **ФК11.** Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.
- **ФК12.** Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.
- **ФК13.** Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

Практичні навички та вміння, які виявлятимуться у студентів в процесі написання кваліфікаційної роботи, проявляються у здатності:

- формулювати основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування;
- розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування;
- розуміти концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на довкілля;
- підвищувати професійний рівень шляхом продовження формальної освіти та самоосвіти;
- компілювати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки;
- аналізувати фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття;
- демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення;
- прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище;
- вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі;

- обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних;
- демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами;
- розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням інноваційних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду;
- брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами;
- формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології;
- пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів;
- усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів;
- впроваджувати природоохоронні заходи та проекти;
- формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства;
- брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля із залученням громадськості;
- проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень;
- застосовувати програмні засоби, ГІС-технології та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень;
- формувати тексти, робити презентації та повідомлення для професійної аудиторії та широкого загалу з дотриманням професійної сумлінності та унеможливлення плагіату;
- поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

2 ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Тематика кваліфікаційної роботи повинна відображати практичну спрямованість дослідження з використанням теоретичних положень і закономірностей. Пропонуються такі напрями кваліфікаційних робіт:

- 1) питання екологічної безпеки транспорту та екологічної безпеки загалом;
- 2) розробка та впровадження елементів системи екологічного менеджменту на підприємствах транспортної інфраструктури;
- 3) управління екологічними проектами;
- 4) екологічна логістика;
- 5) питання моніторингу забруднення транспортними потоками, візуалізації забруднення з використанням геоінформаційних систем (ГІС);
- 6) використання інформаційних систем та технологій в екології та природоохоронній діяльності;
- 7) біоіндикація як метод дослідження екологічних систем;
- 8) управління екологічними, соціальними та економічними ризиками;
- 9) управління екологічною компетентністю та знаннями;
- 10) управління якістю в проектах діяльності підприємств транспортної інфраструктури та залізничної галузі;
- 11) підвищення екологічної безпеки підприємств транспортної інфраструктури та залізничної галузі за рахунок управління якістю в проектах;
- 12) екологічна безпека підприємств залізничного транспорту;
- 13) питання безпеки праці в управлінні проектами;
- 14) вплив на забруднення атмосферного повітря характерних режимів роботи транспортних засобів;
- 15) використання альтернативних джерел енергії на транспорті;
- 16) оцінка впливу транспортних підприємств на екосистеми;
- 17) дослідження взаємодії рослинних та тваринних організмів між собою та середовищем їх існування;
- 18) проблематика нестачі питної води, проблеми якості води, моніторинг якості поверхневих та підземних вод;
- 19) питання поводження з відходами.

3 СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота (КР) складається з пояснювальної записки (ПЗ) та ілюстративного матеріалу (графіки, діаграми, схеми, креслення та ін., який оформлюється у вигляді презентації).

Пояснювальна записка повинна складатися з наступних частин:

- титульний аркуш (додаток А);
- завдання на кваліфікаційну роботу (додаток Б);
- реферат (українською та англійською мовами об'ємом до 1 сторінки);
- зміст;
- перелік умовних скорочень;
- вступ;
- розділ 1,
- розділ 2,
- розділ 3,
- розділ 4,
- розділ 5;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (при необхідності).

Реферат (обсяг – 1 сторінка) повинен стисло відображати загальну характеристику та основний зміст роботи: актуальність дослідження, мета та задачі, основні результати, також відомості про обсяг роботи, кількість рисунків, таблиць, додатків, джерел згідно з переліком посилань (усі відомості наводять без урахування додатків).

Зміст подається після реферату. Він включає найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів (якщо вони мають назви), а також вступу, висновків, переліку посилань, додатків. Найменування, що включені у зміст, записують з великої літери.

Вступ (обсяг – до 2 сторінок) розкриває сутність і актуальність спеціалізованої задачі та/або вирішеної практичної проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування.

На основі критичного аналізу і порівняння з відомими шляхами вирішення задач, які стоять перед сферою охорони навколишнього природного середовища в сучасних соціально-економічних умовах, обґрунтовується **актуальність** теми дослідження.

Формулюється **мета та основні задачі роботи**, які необхідно вирішити, наводяться основні теорії та методи наук про довкілля, які використовуються при вирішенні практичної проблеми.

Приводяться дані про науковий та практичний результат, відомості про апробацію роботи та друковані праці. Відомості про обсяг роботи, кількість

рисунків, таблиць, додатків, джерел згідно з переліком посилань (усі відомості наводять без урахування додатків).

Основна частина дипломної роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починається з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраної задачі та обґрунтуванням застосованих досліджень і розрахунків. Кожний розділ закінчується підрозділом «Висновки до розділу (номер розділу)», який містить стислий аналіз одержаних результатів і пропозиції щодо їх подальшого використання. Фрази висновків рекомендується починати словами «встановлено», «виявлено», «розраховано», «визначено», «запропоновано».

Розділ 1 передбачає визначення практичної проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування; вивчення існуючих механізмів щодо її розв'язання, в тому числі сучасна законодавча база; аналіз вітчизняного та міжнародного досвіду щодо вирішення проблеми.

Таблиця 3.1 - Компетенції, які виявляються при виконанні Розділу 1 кваліфікаційної роботи другого (магістерського) рівня

Розділ 1. Визначення практичної проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування	
Компетенції	
Загальні	Знання та критичне розуміння предметної області та професійної діяльності.
Спеціальні	Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. Здатність до розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.

Розділ 2 передбачає аналіз сучасних методів та методик дослідження, що дозволяють вирішити проблему; характеристику методів кількісної оцінки впливу на довкілля.

Таблиця 3.2 - Компетенції, які виявляються при виконанні Розділу 2 кваліфікаційної роботи другого (магістерського) рівня

Розділ 2. Матеріали та методи дослідження	
Компетенції	
Загальні	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. Здатність до участі у проведенні досліджень на відповідному рівні.
Спеціальні	Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства. Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.

Розділ 3 передбачає аналіз об'єкта дослідження та оцінка його поточного стану; аналіз критеріїв оцінки проблеми.

Таблиця 3.3 - Компетенції, які виявляються при виконанні Розділу 3 кваліфікаційної роботи другого (магістерського) рівня

Розділ 3. Аналіз об'єкта дослідження та оцінка його поточного стану.	
Компетенції	
Загальні	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. Здатність до участі у проведенні досліджень на відповідному рівні.
Спеціальні	Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

Розділ 4 передбачає розробку конкретних пропозицій, практичних заходів або прикладних методів розв'язання складної спеціалізовані задачі або практичної проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування; оцінка еколого-економічної ефективності запропонованих рішень.

Таблиця 3.4 - Компетенції, які виявляються при виконанні Розділу 4 кваліфікаційної роботи другого (магістерського) рівня

Розділ 4. Розробка конкретних пропозицій, практичних заходів або прикладних методів розв'язання складної спеціалізовані задачі або практичної проблеми.	
Компетенції	
Загальні	<p>Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення інформації та власного досвіду.</p> <p>Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p>
Спеціальні	<p>Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами</p> <p>Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.</p> <p>Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.</p> <p>Здатність проводити моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища.</p> <p>Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.</p> <p>Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.</p>

Розділ 5 присвячено питанням охорони праці та безпеки діяльності, передбачає розробку – ФК03, ФК04, ФК05, ФК10, ФК11.

Висновки (обсяг – до 2 сторінок). Висновки, як самостійний розділ роботи, повинні містити стислий аналіз результатів проведеного дослідження згідно з поставленою метою. При цьому, рекомендується наводити, по можливості, цифровий матеріал. Висновки мають бути зроблені по кожній із задач, які представлені в рефераті. Фрази висновків необхідно починати словами «встановлено», «виявлено», «розраховано», «визначено», «запропоновано». У висновках не допускається перерахування вирішених задач і одержаних результатів без їх аналізу.

Перелік літературних джерел. Містить бібліографічні описи використаних джерел, на які є посилання в тексті пояснювальної записки. Перелік посилань необхідно розміщувати у порядку їх появи у тексті або за алфавітом. Кількість джерел у переліку – не менше 15.

Додатки. В додатках, при необхідності, розміщують таблиці, графіки,

схеми, діаграми та інші допоміжні матеріали, на які є посилання в тексті пояснювальної записки.

Кваліфікаційна робота повинна мати внутрішню єдність (зв'язок між розділами) і логічну послідовність в розкритті обраної теми.

4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1 Вимоги до оформлення пояснювальної записки

Пояснювальна записка (ПЗ) виконується у друкованому вигляді на одному боці аркуша формату А4 і представляється на захист в твердій палітурці. Оформлення ПЗ повинно відповідати вимогам ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура та правила оформлювання». При комп'ютерному наборі використовують шрифт Times New Roman текстового редактора Microsoft Word (колір тексту – чорний, розмір – 14 пунктів, вирівнювання – по ширині, міжрядковий інтервал – 1,5). Обсяг записки повинен складати 40 – 60 сторінок.

Приклад оформлення основних елементів ПЗ наведений у додатку В. Текст ПЗ необхідно друкувати, залишаючи поля: ліве — не менше 30 мм, праве — не менше 10 мм, верхнє і нижнє — не менше 20 мм. Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту ПЗ і дорівнювати 1,25 см.

Вписувати в текст ПЗ окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом або пастою тільки чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного тексту. Друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися в процесі написання ПЗ можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою (коректором) і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагменту рисунка). Допускається не більше двох акуратних виправлень на одній сторінці.

Кожну структурну частину ПЗ необхідно починати з нової сторінки. Текст основної частини поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Розділи і підрозділи повинні мати заголовки, пункти і підпункти можуть їх мати.

Заголовки розділів та інших структурних частин ПЗ («РЕФЕРАТ», «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ») друкують великими літерами посередині рядка (симетрично до тексту). Перенесення частини слова в заголовках розділів не допускається. Заголовки підрозділів, пунктів та підпунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу.

Заголовки друкують тим же шрифтом, що і весь текст ПЗ. Заголовки не підкреслюють, крапку в кінці заголовків не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Відстань між

заголовком та текстом повинна бути не менше одного рядка. Не допускається розміщення заголовка в нижній частині сторінки, якщо після нього знаходиться тільки один рядок тексту.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул виконують арабськими цифрами без крапки в кінці. Структурні частини ПЗ «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ» не нумерують.

Номери сторінок проставляють у правому верхньому куті сторінки. Першою сторінкою ПЗ є титульний аркуш, другою – завдання на дипломну роботу. На титульному аркуші та завданні номери не ставлять. Реферат починається з третьої сторінки, на якій номер ставиться, як і на всіх наступних сторінках ПЗ.

Розділи мають порядкову нумерацію в межах тексту ПЗ. Після номеру розділу крапку не ставлять. Потім у тому ж рядку йде назва розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу крапку не ставити, наприклад: 2.3 (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде назва підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера пункту крапку не ставити, наприклад: 1.3.2 (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Примітки до тексту, таблиць та ілюстрацій, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, розташовують безпосередньо після елементів, яких вони стосуються. Одну примітку не нумерують. Слово «Примітка» друкують з великої літери з абзацного відступу, не підкреслюють, в кінці ставлять крапку і з великої літери в тому ж рядку подають текст примітки.

Декілька приміток нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова «Примітки» ставлять двокрапку. Текст кожної примітки подають з абзацу після номера примітки з великої літери.

Усі ілюстрації ПЗ (креслення, рисунки, графіки, схеми, карти, діаграми, фотографії) називаються **рисунками**. Їх необхідно розміщувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації повинні бути посилання в тексті.

Назву рисунка друкують з абзацу з великої літери і розміщують під рисунком. При необхідності, між рисунком і його назвою розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст).

Рисунки нумерують послідовно в межах розділу (за винятком ілюстрацій, наведених у додатках). Номер рисунка вказується після слова «Рисунок» і складається з номера розділу і порядкового номера рисунка, відокремлених крапкою, наприклад, 1.3 – третій рисунок першого розділу. Далі ставиться знак «—» (тире) і зазначається назва без крапки в кінці, наприклад:

Рисунок 1.3 – Динаміка поглинання води таломом лишайника.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. При згадуванні рисунка у тексті наводять його номер, наприклад: «... на рис. 3.1 ...», або «... на рисунку 3.1 ...».

Цифровий матеріал ПЗ доцільно оформлювати у вигляді **таблиць**. Таблиці необхідно розміщувати безпосередньо після першого згадування про них у тексті або на наступній сторінці таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеної ПЗ або з поворотом за годинниковою стрілкою. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки — з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих — якщо вони самостійні. В кінці заголовків і підзаголовків таблиці крапку не ставити. Заголовки не підкреслювати. Заголовки і підзаголовки граф вказують в однині.

Назву таблиці друкують з великої літери і розміщують над таблицею. Графу «№ п/п» до таблиці не включають. Таблиці нумерують послідовно в межах розділу (за винятком таблиць, поданих у додатках). Над таблицею з абзацу розміщують слово «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад, 1.2 – друга таблиця першого розділу. Далі ставиться знак «–» (тире) і зазначається назва без крапки в кінці, наприклад:

Таблиця 1.2 – Екологічні характеристики популяції *Stipa pontical*.

У тексті при посиланні на таблицю вказують її номер, наприклад: «... у таблиці 1.2 ...», або «... у табл. 1.2 ...».

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» вказують один раз над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть «Продовження таблиці» і вказують її номер (не повторюючи назву таблиці). Крапку в кінці не ставлять. Можна не повторювати шапку таблиці. У цьому випадку графи та рядки нумерують у першій частині таблиці та замінюють цими номерами шапку у відокремлених частинах таблиці.

Формули розміщують посередині рядка безпосередньо після тексту, у якому вони згадуються. Вище і нижче кожної формули має бути не менше одного вільного рядка. Формули нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) – перша формула третього розділу. Номер, який не вміщується у рядку з формулою, переносять у наступний нижче формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Номер формули-дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів необхідно подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані у формулі. Пояснення кожного символу починають з абзацу, а перший рядок пояснення починають словом «де» без двокрапки. Одиницю фізичної величини від тексту розшифровки відокремлюють комою, наприклад: V – швидкість руху автомобіля, км/год. Після розшифровки кожного позначення (окрім останнього) ставлять крапку з комою, після останнього ставлять крапку.

При посиланні на формулу у тексті необхідно вказати у дужках її повний номер, наприклад: «... за формулою (3.1) ...».

Переносити формули на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій («+», «-», «:»), повторюючи знак операції на початку наступного рядка (для випадку операції множення застосовують знак «x»).

Усі **посилання на джерела інформації** в тексті ПЗ повинні мати порядкові номери, проставлені у квадратних дужках після відповідної фрази, наприклад: «... у роботах [1—7]...». Нумерація посилань на джерела інформації наскрізна.

Перелік посилань наводиться після висновків з нової сторінки. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Приклади оформлення описів у переліку посилань наведено у додатку Г.

Додатки оформляються як продовження ПЗ на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті основної частини. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами (крім першої великої) симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком з великої літери друкується слово "Додаток ___" і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б та ін.

При необхідності, текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатку. У цьому разі, перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатку А; Г.3.1 – підрозділ 3.1 додатку Г.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатку, слід нумерувати в межах кожного додатку, наприклад: рисунок Г.3 – третій рисунок додатку Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатку А; формула (А.1) – перша формула додатку А.

При посиланні у тексті основної частини на додаток вказують літеру, якою він позначений, наприклад: «... у додатку А ...». У посиланнях у тексті ПЗ на ілюстрації, таблиці та формули додатків рекомендується писати: «... на рисунку А.2 ...»; «... в таблиці Б.3 ...», або «... в табл. Б.3 ...»; «... за формулою (В.1) ...».

Джерела, що цитують тільки у додатках, повинні розглядатися незалежно від тих, які цитують в основній частині дипломної роботи, і повинні бути перелічені наприкінці кожного додатку в переліку посилань.

4.2 Вимоги до оформлення ілюстративного матеріалу

Ілюстративний матеріал повинен бути виконаний в електронному вигляді (за допомогою програми Microsoft PowerPoint) для представлення на мультимедійному екрані. Презентація повинна містити 10 – 12 слайдів. Кожний слайд повинен бути насичений за змістом: на кожному слайді повинно бути не менше двох елементів (діаграм, графіків, рисунків, схем, таблиць та ін.). Загальні та спеціальні (фахові) компетентності при оформленні ілюстративного матеріалу наступні – ЗК02, ЗК04, ЗК05, ПК10, ПК11.

Крім електронної версії, студент також готує роздатковий матеріал у необхідній кількості.

5 ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Керівник роботи регулює процес виконання студентом усіх розділів КР, рекомендує необхідну літературу, довідкові матеріали та інші джерела, контролює терміни виконання окремих етапів, визначає доцільність і обсяги досліджень, обґрунтувань, розробок.

Про хід підготовки КР, а також про порушення строків і встановленого порядку виконання роботи, керівник інформує завідувача кафедри, а при необхідності — декана факультету. У випадку відставання від графіка, низької якості роботи, загрози порушення терміну захисту, студент за рішенням кафедри може бути не допущений до захисту КР. Всю відповідальність за підготовку, якість, правильність прийнятих в КР рішень і своєчасне її виконання несе студент-виконавець.

Для якісного виконання КР і ретельної підготовки студентів до захисту кафедра організовує попередні огляди, графік яких затверджується завідуючим кафедрою. Результати попередніх оглядів можуть бути враховані на захисті при оцінюванні КР.

Студент повинен закінчити КР в повному обсязі до вказаного в завданні терміну. Після завершення роботи пояснювальна записка та ілюстративний матеріал підписуються студентом, потім — консультантами і керівником (після усунення студентом виявлених зауважень). Також керівник пише свій відгук (висновок) у «Поданні Голові екзаменаційної комісії (ЕК)». Після цього, завідуючий кафедрою перевіряє КР і ставить підпис на титульному листі пояснювальної записки, ілюстративного матеріалу і «Поданні Голові ЕК». Це засвідчує готовність КР до захисту в ЕК.

Далі КР направляється на рецензування. Рецензія пишеться у довільній формі, але обов'язково містить наступне:

– кількісна характеристика роботи з урахуванням додатків (обсяг пояснювальної записки, кількість ілюстрацій, таблиць, додатків, джерел згідно з переліком посилань);

- актуальність теми КР, критичний аналіз змісту кожного розділу;
- позитивні сторони та недоліки роботи;
- загальний висновок щодо відповідності КР встановленим вимогам та його попередня оцінка (за 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно)), а також рекомендації щодо присвоєння студенту кваліфікації магістра з екології.

6 ЗАХИСТ І ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Для допуску до захисту студент зобов'язаний не пізніше ніж за два дні перед захистом подати секретарю ЕК (або в деканат) документи:

- «Подання Голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи» з висновками керівника і кафедри;
- рецензія на кваліфікаційну роботу;
- залікова книжка;
- автореферат кваліфікаційної роботи;
- електронну версію кваліфікаційної роботи, автореферату та ілюстративного матеріалу.

Публічний захист кваліфікаційних робіт організовується деканатом факультету «Управління залізничним транспортом» разом із завідуючим кафедрою і Головою ЕК в терміни, що встановлені ректором університету. Захист відбувається в університеті. На захист КР студент готує доповідь (до 7 хвилин), а також ілюстративний матеріал у вигляді документа Microsoft PowerPoint (в електронному вигляді і роздрукованому у необхідній кількості). Вказані матеріали обов'язково узгоджуються з керівником роботи.

У доповіді треба чітко сформулювати основні положення КР, навести основні цифрові показники, доцільно висвітлити наступне:

- актуальність теми роботи;
- теоретичне обґрунтування по темі та методика досліджень;
- коротко навести вирішення кожної задачі, основні результати;
- висновки та пропозиції по кваліфікаційній роботі.

У відповідності з положенням про ЕК, порядок захисту кваліфікаційних робіт наступний:

- 1) доповідь здобувача про основні результати його роботи (до 7 хв.);
- 2) висновок керівника роботи і рецензія (зачитує секретар ЕК);
- 3) відповіді здобувача на запитання членів ЕК і присутніх;
- 4) відповіді здобувача на зауваження рецензента.

Після публічного захисту робіт ЕК на закритому засіданні обговорює результати, розглядає висновки керівників КР, середній бал залікової книжки, рішення кафедри і оцінює КР згідно з критеріями (табл. 6.1). По закінченню засідання ЕК оголошуються оцінки і рішення комісії про присвоєння здобувачам кваліфікації бакалавра з екології за спеціальністю 101 «Екологія».

При оцінюванні кваліфікаційних робіт ЕК бере до уваги наступні фактори:

– якість КР в цілому (її творчий характер, вміння автора аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);

– самостійність у розробці питань;

– якість оформлення роботи (стиль викладу, грамотність, бібліографія, ілюстративний матеріал);

– рівень виступу здобувача (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, правильність відповідей на питання, культура мовлення);

– висновки керівника та рецензента;

– результати попередніх оглядів, проведених кафедрою.

Таблиця 6.1 – Оцінювання класифікаційної дипломної роботи

Критерії оцінювання роботи	Рейтинговий бал	Оцінка за шкалою	
		ECTS	національною
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу виконано самостійно, зміст повністю відповідає назві, поставленій меті і завданню; • Робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написаний грамотно; • Робота захищена на «відмінно». 	90 – 100	A	відмінно
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу виконано самостійно, зміст загалом відповідає назві, завдання виконані, мета досягнута; • Робота оформлений з дотриманням усіх вимог і написаний грамотно; • Робота захищений на «добре». 	82 – 89	B	добре
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу виконано самостійно, зміст загалом відповідає назві, завдання у цілому виконані, мета досягнута; • В оформленні роботи є незначні недоліки, зокрема мовні; • Роботу захищено на «добре». 	75 – 81	C	
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу виконано самостійно, але зміст розкрито недостатньо, завдання виконано частково, що позначилося на повноті досягнення мети; • Недостатня кількість бібліографічних джерел; • В оформленні роботи є недоліки, мовні помилки; • Роботу захищено на «задовільно». 	64 – 74	D	задовільно
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу виконано, в основному, самостійно, але зміст розкрито недостатньо, завдання виконано не повністю, мета досягнута лише частково; • Недостатня кількість і застарілість бібліографічних джерел; • В оформленні роботи є недоліки, мовні помилки, істотні порушення вимог до наукового стилю; 	60 – 63	E	

• Робота захищена на «задовільно».			
<ul style="list-style-type: none"> • Роботу списано або зміст не розкрито, студент не вміє користуватися науковим апаратом; • Недостатня кількість і застарілість бібліографічних джерел; • Робота виконана без дотримання формальних вимог, велика кількість мовних помилок; • Робота захищена на «незадовільно». 	0 – 59	F	незадовільно

Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет Управління залізничним транспортом

(назва факультету)

Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи
на тему:

перший (бакалаврський) рівень

(рівень вищої освіти)

Виконав: здобувач IV курсу, групи 4-ЕТІ
спеціальність 101 «Екологія»
(шифр і назва спеціальності)

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

Керівник: _____
(науковий ступінь, вчене звання) _____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

Рецензент: _____
(науковий ступінь, вчене звання) _____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

Завідувач кафедри: д-р біол. наук, проф. _____ Олег ПИЛИПЧУК
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ініціали та прізвище)

Київ – 20__

Приклади оформлення описів у переліку посилань

Книги.*а) Один автор:*

1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. — Львів : Свічадо, 2006. — 307 с. — (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV—V ст. ; № 14).
2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. — К. : Ін-т математики, 2006. — 111 с. — (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59).
3. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. — К. : Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. — 311 с. — (Ювеліри України ; т. 1).
4. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. — Львів : Кальварія, 2005. — 196, [1] с. — (Першотвір).

б) Два автори:

1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. — К. : Києво-Могилян. акад., 2005. — 397, [1] с. — (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1).
2. Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. — К. : Прецедент, 2006. — 93 с. — (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ; вип. 11).
3. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. — Львів : Растр-7, 2007. — 375 с.

в) Три автори:

1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эдисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. — Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. — XLIII, 265 с.

г) Чотири автори:

1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. — К. : НДІ "Укragenпромпродуктивність", 2006. — 106 с. — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).
2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздев, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. — К. : Вища освіта, 2006. — 478, [1] с. — (ПТО: Професійно-технічна освіта).

д) П'ять і більше авторів:

1. Психологія менеджмента / [Власов П. К., Липницький А. В., Луцихина И. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. — [3-е изд.]. — Х. : Гуманитар. центр, 2007. — 510 с.
2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. — К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. — 115 с. — (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13).

е) Без автора:

1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. — К. : Грані-Т, 2007. — 119 с. — (Грані світу).

2. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. — К. : Грамота, 2007. — 638, [1] с.
3. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб.наук.праць / наук. ред. Каліущенко В. та ін.]. — Чернівці : Рута, 2007. — 310 с.

Багатотомний документ.

1. Історія Національної академії наук України, 1941—1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. — К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007— . — (Джерела з історії науки в Україні).
Ч. 2 : Додатки — 2007. — 573, [1] с.
2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. — Львов : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005— . — (Серия "Нормативная база предприятия").
Т. 1. — 2005. — 277 с.
3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни... : (Дочь врага народа) : трилогия / А. Дарова. — Одесса : Астропринт, 2006— . — (Сочинения : в 8 кн. / А. Дарова ; кн. 4).
4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : Особенная часть : в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. — Х. Право, 2002— . —
Т. 4: Косвенные налоги. — 2007. — 534 с.
5. Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. — Житомир : Полісся, 2006— . — (Науково-документальна серія книг "Реабілітовані історією" : у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П. Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. — 2006. — 721, [2] с.
6. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч.1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. — К. : НТУУ "КПІ", 2006. — 125 с.

Матеріали конференцій, з'їздів.

1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11—13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. — Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. — 167 с.
2. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. — К. : ІСОА, 2002. — 147 с.
3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. інформ. бюл. — К. : Асоц. укр. банків, 2000. — 117 с. — (Спецвип.: 10 років АУБ).
4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : праці конф., 6—9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. Ред. В. Т. Трошенко. — К. : НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000. — С. 559—956, ХІІІ, [2] с. — (Ресурс 2000).
5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. — Дніпропетровськ : Навч. кн., 1999. — 215 с.
6. Ризикологія в економіці : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. адмін. України [та ін.]. — К. : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. — 452 с.

Препринти.

1. Шиляев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. — Х. ННЦ ХФТИ, 2006. — 19 с. — (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр "Харьк. физ.-техн. ин-т" ; ХФТИ 2006-4).

2. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. — Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. — 7, [1] с. — (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).

Словники.

1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. — Х. : Халімон, 2006. — 175, [1] с.
2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. — К. : Європ. ун-т, 2007. — 57 с.

Законодавчі та нормативні документи.

1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань).
2. Медична статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. — К. : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. — 459 с. — (Нормативні директивні правові документи).

Стандарти.

1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. — [Чинний від 2006-01-01]. — К. : Держспоживстандарт України 2006. — IV, 231 с. — (Національний стандарт України).
2. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 — ДСТУ ISO 6107-9:2004. — [Чинний від 2005-04-01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2006. — 181 с. — (Національні стандарти України).

Електронні ресурси.

1. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. — К. : CD-вид-во "Інфодиск", 2004. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. — (Всеукр. перепис населення, 2001). — Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. — Назва з титул. екрану.
2. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник — 2003. — № 4. — С. 43. — Режим доступу до журн. : <http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm>.